

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

NOVA ESTACIÓ

—Diguin lo que vulguin, bufi ó no 'l llevant,
la calor s' acosta, l' estiu va avansant.

MÚSICA POPULAR

Els esclots de Deu fangavan,
sant Joan sembrava agram;

sant Pere li va al darrera,
sant Joan li va al davant.

CRÓNICA

QUINS temps els qu' estém atravessant! Fins l' atmosfera sembla que haja perdut l' enteniment. Durant el mes de juny bé li toca estar serena per lley del moviment de la terra alrederor del sol; donchs ella la dona en enterbolirse y gotejar, com si fes una rebequeria y li escapessin las llágrimas...

De tot aixó ¿no saben qui 'n té la culpa? El *Foment del festival barcelonés*.

Es ja un fet que no admet réplica. ¿Volen que ploqui? Anuncihin unas festas á Barcelona y la pluja caurá sense remey. Tant se val que aquestas festas se celebrin per la Mercé, com per Nadal, com pels volts de Sant Joan: la pluja no falla.

Avants se feyan *rogativas* pera fer ploure; se treyan de las iglesias els sants dotats de virtuts més probadas en materia de mullena; devotas profesions recorrian els camps assedegats, implorant la desitjada pluja, última salvació de las cullitas compromesas, y ni aixís, no sempre 's lograva l' efecte desitjat, atribuhintse la sequia implacable als grans pecats dels homes.

En cambi avuy podém deixar ben tranquils als sants, prescindint de posar á prova 'l seu poder miraculós; no hi ha cap necessitat de comprometre'ls, de ferlos corre 'l perill de desacreditarse. Quan la pluja sigui necessaria, s' organisan unas festas... y ¡aygua val!

Tal va succehir dissapte de la senmana passada, dia senyalat pera la batalla de flors.

Ja s' havia despullat de sas galas als jardins qu' en aquesta estació del any apareixen exuberants d' hermosura; ja s' havian guarnit els carruatjes que havian de acudir al Passeig de Gracia á disputarse 'ls premis; eran las primeras horas de la tarde y tot estava á punt, quan de sopte, un toldo de núvols tapa 'l cel, regalimant sas perlas líquidas, aque-llas perlas que al arribar á terra 's tornan fanch... y no 'n vulguin més de desconsol entre 'ls héroes de la projectada batalla.

Per fortuna, allá á mitja tarde, va amaynar la

pluja y fins el sol se va permetre algunas benévolas llambregadas, com dihent:

—Vaja, no patiu més; aneuvos á divertir... y no feu desgracias.

La corrúa dels carruatjes engalanats se desplegó sobre 'l fanch del passeig, sota 'ls plátanos que degotavan, á través de una atapahida munió de gent, ávida de presenciar la gran batalla.

Espectacle rumbós, hermós, suntuós... pero ¿divertit?

De cap manera.

Ja fa temps que Barcelona ha perdut la facultat de divertir-se. No sé perque será, pero resulta que 'ls que no tenen medis, no 's diverteixen, sens duple per falta de diners, que no hi ha res més trist que l' escassés en els temps en que 'l viure es un problema. En cambi 'ls rics se limitan á fer ostentació de la seva opulencia, lo qual no té res de divertit, y té, en cambi, molt d' embafador. La moneda de l' alegría franca y espontánea, ja fa temps que no circula á Barcelona. No hi vol dir res que molts caixas estiguin plenas á curull de valores cotisables, si 'ls cors están buytos d' expansió y 'ls cervells desprovehits d' ingeni.

Han passat aquells temps, que la major part de l' actual generació sols coneix de referencia, en que Barcelona en massa sabia gosar: aquells temps dels Carnivals desbordants de animació, de gracia, de bons acudits, de xispa inagotable, de alegría contagiosa, en que tothom semblava eixirse de mare, de pare y de tota la familia pera olvidar durant algunas horas las penas y miserias de la vida.

En aquells temps no 's gastava la centésima part de lo que avuy s' inverteix en vanitats tivadas y encarcaradas: en cambi 's derrotava 'l bon humor, vessant á dojo, com l' espuma de las copas de xampany.

Llavors es quan s' havian de haver fet las batallas de flors—si haguessin estat en boga—y París y Nissa, Madrit y Valencia, s' haurian quedat cent llegnas enrera de Barcelona, en l' esbojarrat record de l' alegría.

Però avny?... Ostentació, tanta com ne vulguin: Vanitat, més de la que 's necessita... Una manifestació molt lluhida, si senyors, molt lluhida en tots conceptes, perque si alguns dels carruatjes engalanats varen lluhirse de veras, lluhits y ben lluhits varen quedar els curiosos que atrets per l' anunci

PEL FOCH DE SANT JOAN

de una batalla, no varen tenir ocasió de presenciar ni tant sols un simulacre.

Amunt y avall anavan els aristocràtics carruatges, rodant la cinia, ansenyantse, pausats, com si temessin descompondre 'ls arrens que 'ls hermozejaven.

Els lluytadors més ardorosos á lo que més van atrevirse fou á tirar uns quants grapats de ginesta, com si passessin els gegants. La pluja de flors qu'esperava tothom, varen quedarla á deure: els crits d'entusiasme que provoca la lluyta restaren ofegats sota las plankadas petxeras de las camisas. Jo ja ho veig çóme es possible moure's ab els colls alts que avuy s'estilan?

L'empach y l'encarcament cusins germans del fastidi son las notas predominants entre las classes altas de Barcelona. May ab més motius qu'ara s'ha pogut dir que tot s'ho gastan en *ferse veure*.

Deu premis varen repartirse, entre 'ls carruatges que per la seva riquesa, bon gust y originalitat foren considerats més dignes de obtenirlos. El Jurat va cumplir, triant entre 'ls que 's presentaren, als més

vistosos, ja que no se li doná ocasió d'escullir als més simbólichs.

En una batalla de flors, per l'istil de las que 's fan á Barcelona, ab certa fastuositat, pero sense expansió, sense alegria, 'l primer premi correspondria de dret, al que 's presentés exclussivament adornat ab flors de faba.

L'únic qu'en tot cas podria disputarli, seria un carruatge fúnebre, com els que tot sovint passen pels nostres carrers atestats de coronas, sobre la caixa del cadáver, últim tribut de l'amistat y la familia als que se'n van del mon, als que son baixa definitiva en els combats de la vida.

Un cotxe de aquests hi hauria estat molt bé en la festa del dissapte, que ben mirat, més que una batalla de flors, semblá un enterro.

P. DEL O.

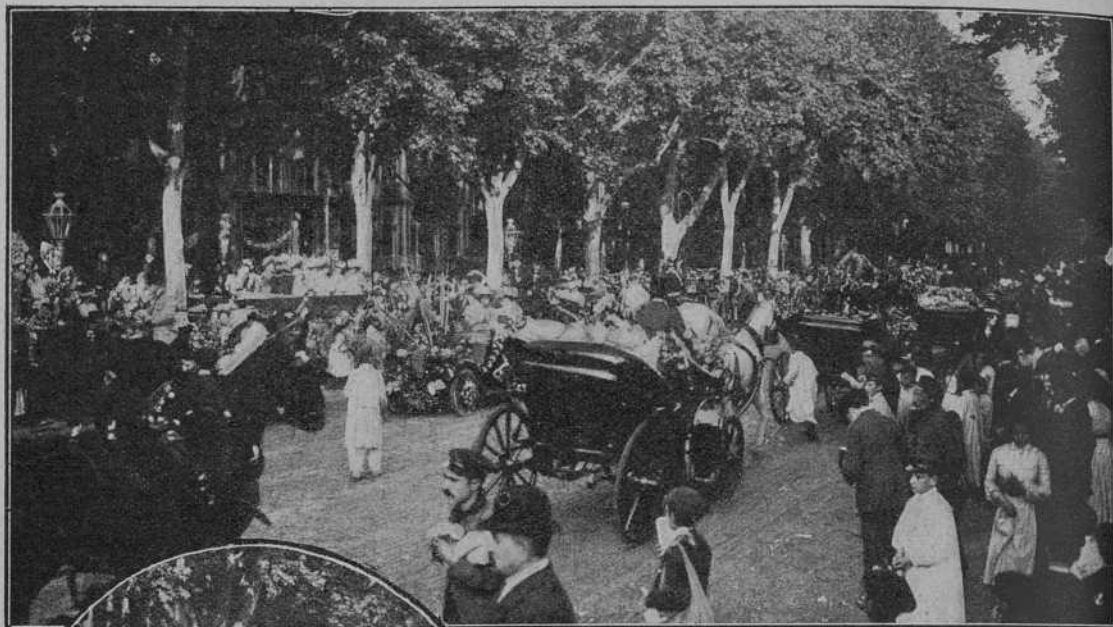
ESTIUHENCA

Brunzentas s'empaytan
llencas tenebrosas

—Teniu; per lo que 'ns serveix, ja ho podeu cremar tot.

LA BATALLA DE FLORS

El passeig de Gracia.

Alguns dels carruatges que hi van concorre.

que 'l blau del cel tapan
y 'l sol enresclosan.

De vent las ratxadas,
brots tendres colltorsan
y aixecan ab furia
montanyas polsosas.

El llamp zigzagueja,
el tró ronch udola,
la pluja anyorada
degota abundosa,
y jo me la escolto
com si *sentis ploure*.

J. COSTA POMÉS

LA INFORMACIÓ

Lo que 'ls vaig á referir va passar al meu poble; un poble molt alegre, ahont las patatas van á vint y per una arroba de carbó us ne donan dinou lliuras.

Un día, un ciutadá carregat de bona fé va presentarse al batlle.

—Senyor alcalde—va dirli,—aixó no pot anar.

—¿Qué es aixó?

—Lo que succeheix ab l' hort de la vila... ¿Sab vosté per qué als cirerers may hi ha cireras?

—Perque no 'n fan.

—Sí que 'n fan; pero hi ha regidors que se las emportan.

Com es lógich y natural, el batlle va posarse molt serio.

—¿Qui li ha dit aixó á vosté?

—Tothom y ningú: á la plassa no 's parla d' altra cosa; al café tot bitxo diu lo mateix; á cal barber, entre rascada y ensabonada, no hi ha més tema de conversació que 'l de las cireras del comú.

—¿Sab que aixó es molt grave?

—Per xó vinch á queixarme. Si 'l poble té cire-

rers, no es á bon segur perquè 'ls regidors se li menjin la fruita. El deber de vostè es evitarho.

—Prompte estich á ferho; pero ¿contra qui m' haig de dirigir? ¿Se citan noms?

—Noms, y apellidos, y domicilis y tot lo que vostè vulgui.

—¿Qui son aquests que remenan las cireras?...

—Las remenan... y se las cruspeixen.

—Bueno ¿qui son?

—Son...

Davant del embull en que anava á ficarse, el ciutadà va vacilar una mica; pero al últim, esperonat per la trista imatge dels cirerers pelats, que ab sas branques n'as semblavan clamar venjansa, l' home perdé tot temor y 's decidí á parlar clar.

—Son Fulano, Sutano y Mengano.

—¿N' está segur de lo que diu?

—¿Segur?... Tot lo segur que pot estarse d' aquestas cosas, que generalment solen ferse sense testimonis ni acta notarial.

—Ja 'n tinch prou. Sabent els noms y possehint la pista, jo 'm posaré en guardia, y ja veurá com aquí 's fa un escarment.—

Candorós y massa refiat en la seva vista, el noble batlle, duptant encare de l' exactitut de l' acusació del ciutadà, va posarse en observació.

—No es possible —'s deya ell:— ¿Fulano, Sutano y Mengano aprofitarse de las cireras comunals en perjudici del poble?... Veureu com al fi y al cap tot aixó resulta un infundi de barbaria.—

Comensá á estudiar els moviments dels tres acusats, y poch á poch el tremolor del convenciment s' apoderá del seu cos.

¡Quin nas més fi té l' instint popular!... No era

UN MERCAT QUE HA QUEDAT OLVIDAT

6

ELS PLANYS DE SANTA CATARINA

—Victima d' olvit tremendo, venedors, veniu aquí: ¿Qué delito cometí contra vosotros, naciendo?

EL FOCH DE SANT PERE

—Per la mena d' estiu que tenim enguany, fet y fet crech que 'l millor foch es aquest.

un senzill eco de las murmuracions de café lo que havian anat á portarli al batlle, no: era un rastre evident, una indicació casi precisa d' un fet real.

Apostat á casa seva y ab la mirada clavada en els cirerers que desde 'l seu quarto dominava, l' arcalde, anant de la sospita á la conjetura y de la conjetura á la seguretat, hagué de confessarse que 'l bon concepte que dels tres regidors tenia no era massa just.

Ab els seus propis ulls va poguerho veure. Un día Fulano s' enfilava als arbres y s' omplia las butxacas de cireras ab el més refinat dissimulo. L' endemá 'l que s' hi enfilava era Sutano, que feya també acopi de cireras per dos mesos. Darrera d' ell hi pujava Mengano qui, trobant els arbres poch menos que pelats, s' havia de contentar emportantse las últimas penjarellas de fruita.

¡Si que, com hi ha món, estavam ben frescos!... Els mateixos administradors dels cirerers, els que ab més empenyo venian obligats á vetllar per la seva integritat, eran els qui s' apropiavan las cireras!...

Ho havia vist, ho havia palpat, y no era possible autorisar ab una silenciosa reserva la immoralitat dels tres despreocupats personatjes.

No era possible, pero ¿qué fer per castigarlos? Y avans que tot, ¿qui seria el que tindria la frescura necessaria per encararse ab els menja cireras y dirlos que tot estava descubert y que calia que 's comensessin á preparar pera rebre lo merescut?..

EN UN MATEIX DIA

Al mati.—¡Quina fresqueta!

Al mitj dia.—¡Quina calda!

Al vespre.—Tapemnos, noy,
que aquest ayre no 'm fa gracia.

Com un remolí bullían pel seu cap aquests pen-
saments, quan torná á visitar al batlle el ciutadà
denunciador.

—¿Qué hi ha d' alló que li vaig dir?—va pregun-
tarli sense pendre respiro.

¡Moment crítich per un arcalde que vol y dol, que
sab la veritat y s' horroritza de lo que ha arribat á
saber!

—No he tingut temps—respongué l' autoritat mun-
icipal, buscant una decorosa escapatoria.

—Pero, ¿qué dupta de lo que tot el poble va di-
hent?

—Duptar no, pero en assumptos tan delicats tota
precaució es poca.

—No obstant, una cosa ó altra s' ha de fer...
¿Quin partit pensa pendre?

—Penso... penso...

De prompte, iluminat per un raig d' inspiració,
trobá l' arcalde l' idea salvadora que faya rato bus-
cava.

—Penso obrir una informació.—

Tal dit, tal fet. L' informació va obrirse, y desde
aquell dia, y cuydado que n' han passat bastants,
del famós galimatías de las cireras, no se 'n ha sa-
pigut res més.

Per xó al meu poble ha quedat com article de fe
aquesta máxima:

«Quan una autoritat vol tirar terra sobre un as-
sumpto del qual n' está perfectament informada...
obra una informació.»

A. MARCH

¡NO T' ENFADIS!...

De maca prou que ho ets, no tens defectes
que 't retregui ningú, ningú té 'ls veu;
pro jo, que 't coneix tant, te 'n vull retreure
un de molt gran que 'n tens,
donante aquí 'l concell de que l' esquivís
qu' aixís anirás bé...

Trapacera, 'm regiras las butxacas
y 'l llegeixes si hi trobas cap paper,
y aixó, t' ho tinch de dir per corretgirtho
no crech qu' estigui bé...

Vete'l aquí l' defecte únich que 't trobo,
tal volta 'n tingas més;
si 'ls tens, jo 'm donch per llech puig no 'ls se veure,
it' ho dich solemnement!
Corretgeix, donchs, si pots, aqueixa gracia,
que no sé si podrás (difficil es.)
y jo 't jur que per tot faré dí al nunci
qu' ets l' única qu' escoltas un concell.

G. PEROCATO & RAS

DESDE VILACURSI

Sr. Director de LA ESQUELLA:

No pot vosté figurarse lo qu' en aquest poble *mus*
hem divertit ab las festas que quatre gats dels fra-
res han organisat (?), entabanats no se sab per quí
ni ab motiu de qué.

La maravellosa y may vista mutabilitat del pro-
grama ha constituhit un dels principals atractius d'
aquesta *juerga* inconcebible, en la qual al llevarnos
may sabiam lo que aquell dia havia de succehir.

Primer, segons uns papers que la comissió va es-
campar per tot arreu, las festas havian de inaugu-
rarse 'l dia 5 y continuar fins el 15. Després va venir
contraordre y vam quedar en que comensaríam á riure
'l 20 y tancaríam l' aixeta de la broma 'l 24. Tam-
poch aixó va poguer ser, ignoro per quina causa, y
tras no poch avisos y contra avisos, s' anuncia,
com aixís s' ha fet, que las festas tindrían principi
qualsevol dematí, sense fixar la fetxa, y 's donarian
per acabadas qualsevol vespre á qualsevol hora.

Posadas las cosas en l' elástich terreno del *qual-
sevol* y 'l *mica més, mica menos*, cal confessar que 'l
programa s' ha cumplert ab una puntualitat verda-
derament humorística. Vilacursi, que poca cosa ne-
cessita per riure, ha rigut tant, que á horas d' ara s'
assegura que 'l número d' herniats que al poble hi
havia ha aumentat d' una manera considerable.

El *número* inaugural de las festas va ser la *batalla*
de flors. ¡Quina xerínola més elegant y més divertí-
da, senyor Director! La concurrencia de vehícule
fou assombrosa, y més n' hi hauría hagut si 'ls *or-
dinaris* dels pobles vehins hi haguessin sigut á

temps. Sis tartanae, nou carros y quatre carretons vaig contarhi, tripulats tots ells per lo més distingit de Vilacursi y per altres personas que per cursis son tingudas, encare que no siguin de la vila.

[Figuris quin espectacle!

Batalla encarnissada y tremenda com aquella dupto que l'hajin jamay vista ulls humans. Segons càlculs de gent que hi entén, se suposa qu' en flors y ginesta esmenussada s' hi van gastar més de tres pessetas y mitja.

EL PRIMER BANY

—Si no vé un' ànima piadosa á escalfar l' aygua, lo qu' es jo no 'm veig ab cor de flearm'hi...

LLEMINADURAS DE LA VERBENA

—Es admirable la trassa que hi ha en aquest país á fer bunyols.

L'endemá, davant d' una concurrència enorme que omplia de gom á gom el passeig de la riera, va tenir lloch la carrera d' automòvils. ¡Ah! Per més que l' apreto y la violento, la ploma acobardada 's resisteix á descriure aquest número, que m' atreveixo á assegurar que quedarà eternament grabat en la memoria dels vilacursins que van tenir la sort de presenciari-lo. Ni á París, ni á Londres, ni á Reus, ni á la Beguda Alta han disfrutat en sa vida d' una cosa pel istil. Ara compareixia un automòvil, al cap de mitj' hora 'n venia un altre, després d' un' hora d' espera no 'n passava cap més... Li juro que n' hi havia per morir-se de gust y d' entusiasme. Y observi que aixó no li diu nn qualsevulga; li dich jo que hi estat á las festas del Papiol, d' Orrius y de Massanet de Cabrenys, y sé, per lo tant, lo qu' es canela fina.

No li parlo de la festa dels mercats, adornats alguns d' ells com solen serho 'ls carrers quan arman una sortija bona, ni de la cabalgata en els mateixos organissada y de bon tros molt superior al enterro del Carnestoltas; y no n' hi parlo, perque no vull profanar ab las impotents vulgaritats de la meva prosa una solemnitat tant y tant poética, que fins se diu que ja hi ha cegos que n' han encarregat un romano.

Finalment, tant ab la fira, instalada en unas hermosas barracas fetas de magnífichs cobrellits y sachs apedassats, com ab la enlluernadora iluminació del passeig de la riera, consistent en mitja dotzena de llums eléctrichs que cada vespre han estat encesos més de quinze minuts, Vilacursi s' ha lluhit de debó y ha demostrat al món que quan se proposa fer riure ho fa regiament y d' una manera complerta.

Aixó no obstant, hi ha vilacursins que murmuran en veu baixa de las festas, y fins opinan que l' Ajuntament no hauria de tolerar que uns quants caballers particulars possessin la vila en ridícul organissant moixigangas, impropias—diuhen—d' una població com aquesta que té ja més de dos mil habitants.

¡Enveja, senyor Director, enveja!.. Quan jo li asseguro, ja hi pot pujar de peus. Las festas han sigut dignas de nosaltres y Vilacursi ha quedat ab ellas á l' altura que 's mereix.

Sempre seu afm.

MATÍAS BONAFÉ

LLIBRES

A FUEGO LENTO, por EMILIO BOBADILLA (FRAY CANDIL).—Forma part aquest llibre de la *Biblioteca de Novelistas del siglo XX*, que ve donant á l' estampa la casa de Henrich y C.^{as}.—L' autor pertany á la nova generació literaria y es prou conegut pels treballs ab que ilustra sovint las columnas de la premsa, entre 'ls quals predominan els de crítica. Si l' haguessem de classificar diríam qu' es un implacable. Aborda 'ls assumptos ab valentia y no retrocedeix davant de cap cruessa. *Fray Candil* pertany á l' ordre dels naturalistas, quals regles tenen proscripita tota transacció ab lo que s' ha donat en dirne conveniencias, y en la qual son casi desconegudas las anfibologias.

Aixís es la seva novela: un cas molt vulgar: l' aniquilament d' un home il·lustrat, de carrera, que sobressurt entre tots els que 'l rodejan y que no obstant, es víctima de la debilitat del seu caràcter, y de son imperfecte coneixement de la vida práctica. Haventse pogut casar ab la dona á qui estimava y qu' era digna del seu carinyo, ho fa ab la qu' encengué sus passións, y mor consumit, cremat á *fuego lento*.

Aquests cassos de desavinensa, de discordia matrimo-

nial son molt freqüents, y sols poden *novelarlos*, autors de las condicions especials de 'n Bobadilla, dotats de un esperit de observació penetrant, de un estil vigorós y fort, y sobre tot de un desenfadat sense trabas, ni aturador.

Tant ó mes que 'l cas, interessa 'l medi ambient en que 's desrolla. *Fray Candil* ha anat á buscarlo en un país de l' Amèrica tropical, ahont transcorre la primera part de la novela, pera traslladarlo després á París, ahont se troban els personatjes formant part de la colonia americana allí resident, fent gala de la seva vanitat, y sense possibilitat de aclimatar-se.

Las costums, els tipos, las descripcions está tot trasat ab má de mestre: tot es viu y palpitant: tot vibra... La realitat generalment lletja y en algunas ocasions fins repugnant, está fixada en la novela ab tota la seva brutalitat Y no 's pot culpar al autor de que aixís la pinti, puig aixís l' ha vista, y s' ha de reconèixer avants que tot qu' es sincer.

La seva novela es de verdadera forsa, y no dupto que será llegida ab gran interès pels esperits forts, ja que no pels enamorats de la literatura de quincalla y dels olors de pomada. Tal vegada fins suscitará indignadas protestas entre certs ciutadans dels països tropicals, al sentir els dits del autor furgar en las pústulas de las seva incommensurable petulancia.

CORPUS CHRISTI, per JASCINTO VERDAGUER.—Coincidint ab las festas del Corpus s' ha publicat aquest llibre, el qual, tal volta l' autor, no l' hauria batejat ab el nom que porta, si es que se li hagués ocorregut apomellar las quatre composicions que 'l constitueixen y que portan per títol: *La creu de Barcino—La Seu—La Custodia—La banda de la reina*.

Segons revela 'l prólech, el colector Sr. Viada y Lluch las ha triadas entre las que conserva inéditas del gran poeta, pera dedicarli un recort en ocasió del aniversari de la seva mort, que ha escaygut enguany en la diada de Corpus.

De las quatre composicions, las tres primeras son de caràcter poemàtic y l' última d' ayre popular, sent totes per un igual dignas de la ploma de son egregi autor. Una d' ellas mostra una particularitat: la de haver ensajat la metrificació modernista; pero ab verdader lluch, es á dir: fugint de certas exageracions y extranyesas, que las més de las vegadas no revelan més que la impotencia.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

La Walkiria.—Primera jornada del *Anell del Nibelung*.—Traducció adaptada á la música per Xavier Viura y Antoni Ribera.—No pot donarse un llibre millor per anar seguint la representació de l' obra y penetrar lo mes íntim del seu significat, ja que ademés de contenir vers per vers, la traducció literal del llibre, en el marge están anotats els temas diversos de la partitura. La Associació wagneriana ab la publicació de aquests treballs presta un verdader servey á tots quants desitjin iniciarse en el perfecte coneixement del drama líric del colós de Bayreuth.

Viatjes, per Mossèn Jascinto Verdaguer.—Consta de una cartera de viatge, ab recorts de la costa de Africa, y apuntacions de un viatge al Centre y Nort d' Europa, escrits en aquell estil tan personal y atractivol que distingeix tots els fruits de la privilegiada ploma del poeta. Forma aquest llibre, 'l volum VII de la *Biblioteca popular de L' Avenc*.

RATA SABIA

ROMEÀ.—COMPANYIA E. ZACCONI

Dugas funcions no més va anunciar el gran Zacconi, que van donar per resultat dos plens á vessar. Els preus eran relativament módichs, y aixís pogué ser admirat

aquest artista de molt públich inteligent que no 'l coneixia. *La morte civile* y *Spettri*, obras de géneros oposats y de quins protagonistas ne fa creacions acabadas varen servirli pera descapdellar tot el seu talent, emocionant constantment als espectadors y arribant á sugestionar

AL TENDIDO

—¿Dónde ha puesto la pica?
—Me parece á mí que... en Flandes.

d' un modo espatarrant á l' hora de la mort, qu' es la hora de la seva especialitat.

En vista del bon éxit de ditas funcions, y peguent la companyia demorar per alguns días el seu viatge, s' ha determinat representarne una nova série, tot obras escu-

llidas del seu vast repertori, y entre las quals hi figura *Il vetturale Heuschel* de Hauptmann, que tant va impressionar als enamorats del art modern en la temporada anterior y que interpretan admirablement la genial Cristina y el senyor Zacconi.

TÍVOLI

Per mes que'l Sr. Delgado (D. Sinesio) califiqui de *bufo* la sarsuela batejada ab el títol de *Su Alteza imperial*, no li arriba de bon tros, per falta d'expontaneitat y bona sombra. Crech que s'haurá proposat escriurela; pero no li ha sortit. Es una producció disbaratada, capritxosa; pero careix de la travessura y de l'intenció aguda propia del género. En molts passatjes recorda á *El rey que rabió*; pero sense arribar de bon tros á la seva altura.

En Vives y en Morera l'han exornada ab algunas pesas de música fácil y expontánea; pero una mica massa fetas de recepta, á pesar de lo qual el públich las aplaudeix, per aqueila rahó que alegava Lope de Vega:

«El vulgo es necio, y pues lo [paga... etc.]»

Pero en lo successiu caldrá que s'abstinguin de censurar á la major part dels compositors de Madrid, cassadors adelarats del trimestre, els quals ab molta rahó podrán responder:

—Alto, muchachos, que en todas partes cuecen Altezas Imperiales.

NOVEDATS

Sudermann, el gran autor alemany, es avuy una de las primeras figuras del teatro modern. Si altrás obras no tingués, com á tal el proclamaria *La felicitá in un cantucio* (La felicitat en un recó), que 'ns ha donat á conèixer la companyia de la Mariani.

No pot donarse un drama mes sentit, mes inténs, mes palpitant d'emoció, dintre de sa genial senzillesa. Mes que un'obra teatral, responent á combinacions y efectes deliberats, sembla un tros de vida transportat sobre l'escena.

Aprenghin els autors en aquesta obra mestra, en la qual un no sab que admirar més: si l'pasmós accent de veritat que informa l'acció, ó la pintura interna y externa dels personatjes, ó la tendencia honrada, sense moixigaterías, que 's resolt en la sublimació de la bondat humana.

Faltantnos l'espai pera fer de aquest *capo lavoro* l'estudi que 's mereix, ens hem de concretar á n'aquesta petita nota de conjunt, afegint que la creació del famós dramaturg alemany quedarà grabada en la nostra ment, com una de las mes fondas impresions que 'ns ha produhit may l'art escénich.

Una execució superba realsa l'mérit de l'obra. La Mariani ¡quina talent y quina ductilitat al servey d'una figura qu' es tota ella vida y ánima! Y en Paladini ¡quina admirable personificació del mestre d'estudi pacient y noble, de ánima generosa, de cor de bresca! Fins en Zampieri estigué admirable en son paper de seductor brutalment apassionat! La escena del final del acte segon en que creu per un moment que la víctima de las sevas passions se li abandona, sols poden ferla ab aquella viva y aquella veritat, actors que siguin marit y molla, com ho son ells, y que sentin l'art com ells dos el senten. El públich, entussiasmat.

CATALUNYA

Si en Benavente, al talent de dicció, que l'té en alt grau, hi unís el de creació, el d'ordre, el d'equilibri ¡quinas obras mes hermosas produhiría!

Pero pera regnar sobre la escena, pera excitar l'interés del espectador y emocionarlo, li falta la consistencia, y la claretat que dona la perfecta possessió de un assumpto, l'identificació ab el mateix, aquell misteriós

LAS GRRRRANS FESTAS DE BARCELONA

LAS CARRERAS

—Y per veure aquests tres ruchs mus han fet baixar del poble?...

traball de gestació que fa que 'ls fills siguin fets de la sanch y la carn de sos progenitors.

Aixís obras com *La noche del sábado* no passen de ser una especie de gastament, sigui dit ab tot el respecte que 's mereix son discutit autor.

Es en va que blasoni de despreocupació pretenent rompre motllos vells y gastats: es en va que per justificar la seva independència, apeli al recurs de calificar de novela la seva obra; no li val l'estratagema. Sense necessitat de utilitzar motllos de cap mena, y fins passant perquè porti l'nom de novela, una producció exclusivament dialogada, y en la qual s'ha de prescindir forsoament de las descripcions y del anàlisis psicològich dels personatjes y dels fets, lo menos que 's pot exigir á un'obra destinada al públich es que sigui clara, precisa, articulada; que tingui contorns, que no divagui sense motiu ni objecte, per mer capritxo; que lo que no 's digui en ella, á lo menos s'endavini. Unicament aixís pot interessar y atraure l'atenció; únicament aixís lograda l'públich identificarse en mes ó menos grau ab ella.

La noche del sábado peca no solament per fosa, per difusa, profusa y confosa, sino també per marejadora. Es materialment impossible que l'espectador pugui ficar-se de bon grat dintre de aquell gerogífich complicat á dretas, y sense necessitat d'enmaranyarlo. Despullantlo de la fullaraca, per regla general brillant que l'enfarfega, tapant brancas y soca, nosaltres hem cregut trobarhi, no un drama simbòlich—el símbol de l'ambició de una dona que pera lograr sos propòsits tot ho atropella á penas s'insinúa—ni tampoch una novela dramática; hi hem vist, sí, tant sols, l'esbós de un melodrama, ab sos convencionalismes, ab sos efectes, ab la diversitat de medis ambients—els salons daurats y la taberna—y la multiplicitat desconsiderada dels seus personatjes.

Y al Sr. Benavente li passa una cosa ben rara: els tipos secundaris li surten mes ben dibuixats y mes consistents que 'ls principals, lo qual demostra alló que deyam: aixó es, que la gestació de l'obra ha sigut insuficient: que ha sortit á llum avants de temps.

La Noche del sábado ha sigut presentada ab molta propietat, ab luxo, fins ab esplendides... Y aixó es lo que mes en ella sobresurt. Una cosa es la presentació, y un'altra molt distinta la representació.

Cada día 'ns convencem mes de lo difícil qu' es l'art escénich, tal com nosaltres el concebim, qu' es tal com el practican las notabilitats extrangeras. No basta dir un paper; es necessari viure'l, posarhi l'enteniment y l'cor, la sanch y 'ls nervis. Qui aixís no ho fassi pot arribar á adquirir un art mes ó menos agradós segons

las simpatías personals que haja lograt despertar en una part del públich; pero cambiant el vestit, sense cambiar la vida interna, sempre reproduirà un mateix personatge, porque empeará uns mateixos medis, y acabarà per estrellarse en l'escull del amanerament.

Per avuy no volém ser mes extensos. Cert que poca cosa mereix un'obra tan informe y desarticulada com la de 'n Benavente; pero ens sembla que podí donárseli alguna cosa mes, en quant á vida y á emoció.

N. N. N.

ESQUELLOTS

Per lo vist en Silvela té una manera especial de divertir-se, consistent en fer promesas, y quan els interessats á qui las fa, eixintlos la satisfacció pe's poros, van dibent tots alegroys: —En Silvela m'ha promés aixó ó alló—llavoras D. Paco 's formalisa y diu:—Dispensi: no es cert que jo vaji prométreli res; vosté 'm devia entendre malament.

Y mirantlo fit á fit, y ribent per dintre, contempla com l'infelis que se 'l va creure 's queda ab un pam de nas.

Aquest joch de allargar nassos constituíheix la seva especialitat y 'l seu recreo.

Tal com se va rifar als de la zona neutral, acaba de rifarse al senyor baró de Bonet, que va venirse'n á Barcelona casi no tocant de peus á terra, y creyentse portar la cessió del castell de Montjuich dintre de la maleta.

Tot just baixat del tren, va faltarli temps per anar á comunicar al Arcalde la gran noticia; y al Sr. Boladeres n'hi va faltar també pera convocar als companys de Consistori y ferlos sabedors del felis aconteixement.

¡Quina alegría! —exclamava 'l poble.—Ens cedeixen el castell de Montjuich!

Y 'ls propietaris se recordavan del bombeig del any 42, y 'ls que res tenen per perdre feyan memoria del calabosso 0, y tots á una saludavan la próxima desaparició del padrastré de la ciutat.

En aquesta situació va compondre D. Paco qu'era arribada l' hora de manifestar que de lo dit no hi havia res... Y aixís va ferho. Per cert que aquesta vegada, li vingué tal passió de riure, que va tenir que girar la cara.

El castell de Montjuich continuarà com fina aquí, amenassador, empipador, antipàtich. Y las bolas del vigía, pujant y baixant, dalt de la torre, continuaran sent un símbol de las promesas de 'n Silvela.

Aixó durará hasta qu' esclati una revolució. Porque únicament en els períodos revolucionaris, Barcelona ha pogut lliurarse de

UN COHET

—Bon senyor, jo ho sento, pero ara ja está... Aquí á Barcelona no val á badá.

las servituts y molestias del ram de guerra. Ab la del 54 van caure las murallas; ab la del 68, la Ciutadela. Montjuich caurá ab la que vingui.

Y llavoras será 'n Silvela el que 's quedará ab un pam de nas y nosaltres els que riurém.

Al últim la *Lliga regionalista* s'ha decidit á donar gust als *perdigots* del Ajuntament, excitantlos á continuar fermes en el lloch, sense vacilacions, ni defalliments y despreciant els atacs y las calumnias.

Ja poden estar contents els regidors de bé; ab el missatge 'ls donan corda fins á fi d' any, y encare que no senyalin l' hora, 'l gran qué es que tinguin corda.

Ja ho deya un soci de la Lliga:—Son dels nostres y es necessari *anima'ls*.

Tancat dintre de una capseta, porque no s' ebravés, l' *honort* municipal va ser en viat per l' arcalde Boladeres al Fiscal de l' Audiencia.

Y segons noticias, el Fiscal de l' Audiencia l' ha tornat al arcalde Boladeres en la mateixa forma y acompanyat de una esqueja que ve á dir poch més ó menos:

«M' he fet cárrech de las acusacions vagas y indeterminadas que varen formular alguns regidors; y entench que no hi ha materia que pugui servir de base á un procediment.»

Es á dir: el Sr. Fiscal de l' Audiencia, després de mirar y remirar l' *honort* municipal no va trobarli 'l fil.

¿Y donchs ara, com ens ho arreglarém, senyor Arcalde?

¿Se recordan aquells *grans* festivals que van celebrarse en el gran Saló de Bellas Arts, al objecte de reunir fondos pera procedir á la reconstrucció del monestir de Sant Cugat del Vallés?

Donchs practicada la liquidació d' ingressos y gastos, sembla que resulta un déficit que no baixa de 20 mil pessetas.

¡Vaya una esquerda!

Ab aquesta si que no hi contavan els restauradors del destrossat monestir, qu' está si cau no cau.

Se m' acut una idea.

A Barcelona, com per tot Espanya, 'ls únichs espectacles que deixan beneficis, son las corridas de toros.

¿Per qué no se n' ha de fer una, may siga sino pera rescabarse dels 4.000 duros perduts tan miserablement?

Si la presideix el Cardenal, concedint per cada entrada 40 dias de indulgencia, éxit segur.

Ab motiu de assistir personalment als ensajos de sa darrera obra, *Mariucha*, l'insigne autor D. Benito Pérez Galdós se troba entre nosaltres desde 'l passat dimars, responnent aixís al afectuós *Missatge* en que 'l núcleo intel·lectual de Barcelona li demanava las primicias del estreno.

Després de remerciarli el compliment de la seva promesa, y en nom dels verdaders aymants de la literatura y del art, doném la més coral benvinguda al il·lustre autor dels *Episodios Nacionales*, el lluytador incansable pels ideals moderns, y la gloria més autèntica que 'ns queda.

(... Ey, després de la més llegítima.)

Un regidor, en una de las últimas sessions, va formular la següent pregunta:

—¿Cóm s'explica que l'Ajuntament pagui 'l fluit elèctric á un preu molt més alt que la Junta d'Obras del Port? Per aquest concepte, la ciutat està percent de cinquanta á seixanta duros diaris.

Y un altre regidor li va respondre:

—Tot aixó es degut á que l'Ajuntament de Barcelona paga tart y malament.

No podrà dirse que la franquesa dels regidors no brilli més, pero molt més que 'ls focos elèctrics de la vía pública.

Tant á Novedats com á Eldorado son ja en número regular las senyoras y senyoretas que s'asseuen á las butacas sense sombrero.

¡Y qué macas son!

Tothom se las mira ab simpatía, y ellas—las donas tenen una intuició admirable—traduixen las simpáticas miradas, en el seu verdader llenguatge, qu' es com segueix, al peu de la lletra:

—¡Qué macas sou y qué bonas y qué amables!

Ditxós el marit que posseheix á las casadas! Ditxós el nuvi que pescará á las solteras!

Y ara no s'extranyin de que m'expressi aixís. S'ha de veure si empleant l'afalch y la ternura, las qu'encare 's deixan el sombrero, imitan á las que se 'l trenhen.

Escorcollant els baixos de l'Audiencia, 'ls senyors de la Comissió de Museus, varen trobar un trofeu gloriós y tot desseguida varen disposar que passés á aumentar els exemplars del Museu de la Historia.

Se tracta *res manco* (nada menos) que de l'aubarda que servia pera passar á la gent Boria avall, en els bons temps en que Catalunya anava al *enfront* de totas las nacions d'Europa.

Un dels individus de la Junta autònoma, en Raymond Casellas estava tan entusiasmada ab l'històrica aubarda, que fins diuhen que va emprobar-sela.

Ab lo que va voler que 'l tinguessin present, per quan logradas las reivindicacions de Catalunya, se restableixi la civilisadora costúm de passar Boria avall.

En una revista estrangera, hi recullo curiosas analogías originarias entre 'ls barrets y la cuberta de las casas.

Aixís entre 'ls pobles salvatjes, el mateix cono de palla ab que 's tapan el cap, te molts punts de semblansa ab els conos de palla ab que 's tapan las cabanas.

A Corea s'usan uns barrets plens d'ànguls obtusos y encorvats, que recordan els kioskos que tant abundan en aquell país.

L' ENDEMÀ DE LA CABALGATA

—¿De quin mercat l'han fet reyna?

—¿A mí?... ¿Que no sab que una servidora es federala?

Durant l' Edat mitja las dames cubrián el seu cap ab cucurutxos punxaguts—com el que ostenta avuy la gegantesa de Barcelona—semblants als xapitells que servían de remat á las torres.

Las italianas colocan sobre sos cabells un tros de tela plá, com els terrats de las casas que habitan.

Las turcas usan turbants abulats, com las cúpulas de las sevas mesquitas.

¿Y qué dirém del barret de copa? ¿No recorda la xamaneya de las fábricas dels nostres temps, essencialment industrials?

Un pobre acompanyat de un gos, implora, al peu de una iglesia, la pietat dels entrants y sortints, exclamant ab veu llastimosa:

—Germanets, tinguin pietat de un pobre cego!

Un senyor observant que se 'l mira y va seguint tots els seus moviments, li diu:

—Mestre 'm sembla que hi veyeu.

—Sí, senyor,—respon el pobre.—No soch jo 'l cego: es el gosset.

A DONYA MARIQUITA

Que la inteligencia us serveixi de guía y la naturalesa de mirall...

SHAKESPEARE. (Hamlet als comediants).

Senyora meva: Deixant la cortesía á un cantó, li diré per endavant qu' aixó del art li ve gran, segons ma pobra opinió.

Vosté es mona, té un nas fi, son graciosas sas muecas, pero no passa d' aquí. ¡Tot aixó es bó per lluhí en un concurs de muñecas!

Com m' acostuma á passá ab actrius d' altre rengló, may m' arriba á emocioná; quan ab la boca 'm diu *¡ah!* els seus ulls m' esprimen *¡oh!* Campanyas d' exit creixent l' han fet rica, acaudalada; es cert, indubtablement; pro 'l qu' es artísticament fa molts anys qu' está *arruinada*. Ja será si vosté vol d' Espanya la milló artista; jo m' entench y ballo sol isi aixó fos art espanyol... me feya catalanista!

L' art progressa, 'l gust també pero vosté no s' adoba. La *niña boba* va fé, li van dir:—Hi está molt bé y sempre es la *niña boba!*

Ab sa boqueta tancada té un modo de parlar nou, y sembla, tota plegada, ab sos ulls d' esperitada un joch de nervis y prou.

QÜESTIÓ OFEGADA

—Señores: Si volen saber alguna cosa del assumpto, haurán d' esperar que s' alsi 'l teló... (Que 'm sembla que n' hi ha per días.)

Sa enfadosa cantarella y son etern *tatiquillo* se 'm fican dintre l' orella com un discurs dels de 'n Mella ó un destrempat organillo.

Y del modo que declama y ab aquell cridar tan fals, al representá algun drama, un no sab si fa de *dama* ó be... d' arrenca-caixals.

Vosté interpretava bé la *femina* del gran mon; avuy ja ab aquest papé el seu tipo ne s' hi avé... ¡y es clar, dona, 'ls anys hi son!

En el seu teatro es comú sentir l' elogi que 'n fan: —¿Qué li sembla?—diu algú. —¡Oh, molt bé! ¡quin *traje* dú!

—¡Qu' está guapa! ¡qué elegant!

¿Y aquesta alabansa excita sa vanitat? Considero que *algo* més se necessita; y aixó, donya Mariquita,

ni es fer art, ni fa guerrero.

El caràcter despicient
de la seva idiosincràsia
es el tant me fa corrent
del comediant dolent
que fa *bolos* per llà á Gracia.

Coneix molt bé als seus devots
y tota sa filigrana
es mostrar joyas y escots.

Sos tipos son *bibelots*;
imay una figura humana!

Ab mes ó menos t'alent
de trobar costarán poch
diners noblesa y fins gent,
¿pro ànima y temperament?
d' aixó no n venen en lloch.

Per xo las *creacions* que fa
son tals, senyora Mendoza,
qu' alló ni es de carn ni humá;
alló tot lo mes será
de porcelana ó de... loza

L' orgull li arriba al deliri
de tenir la pretensió
de que 'l mon en pes l' admiri...
¡Ja li portarem un ciri,
en senyal de devoció!

Del seu senyor, la vritat,
no se 'n podia dir ré,
pero, anant al seu costat,
al últim se 'ns ha tornat
tan enfátich com vosté.

Sab declamar, sab vestí,
fa anar molt bé las frontissas
pero té un deix en el dí,
y... vaja, hi ha per aquí
més *Dias* que llangonissas.

Vosté ha resolt ab excés
un problema d' aritmética,
pero no ha resolt res més...

perque ab sanch blava y dinés
no 's produheix emoció estética.

Están acordés ab mí
tots els crítichs dels diaris,
pero no li gosan dí
per motius de presumí
que 's prestan á comentaris.

Recordís de la sentència
d' Hamlet, en el seu treball:
fassi servir á conciencia,
de gufa la inteligencia;
la natura de mirall.

Perdónim aquest *bolero*
que ara ab gust continuaria
perque soch molt romansero:
¡Vaja, senyora Guerrero,
passiho bé... ab la *compañia!*

FRA NOI

SOLUCIONS

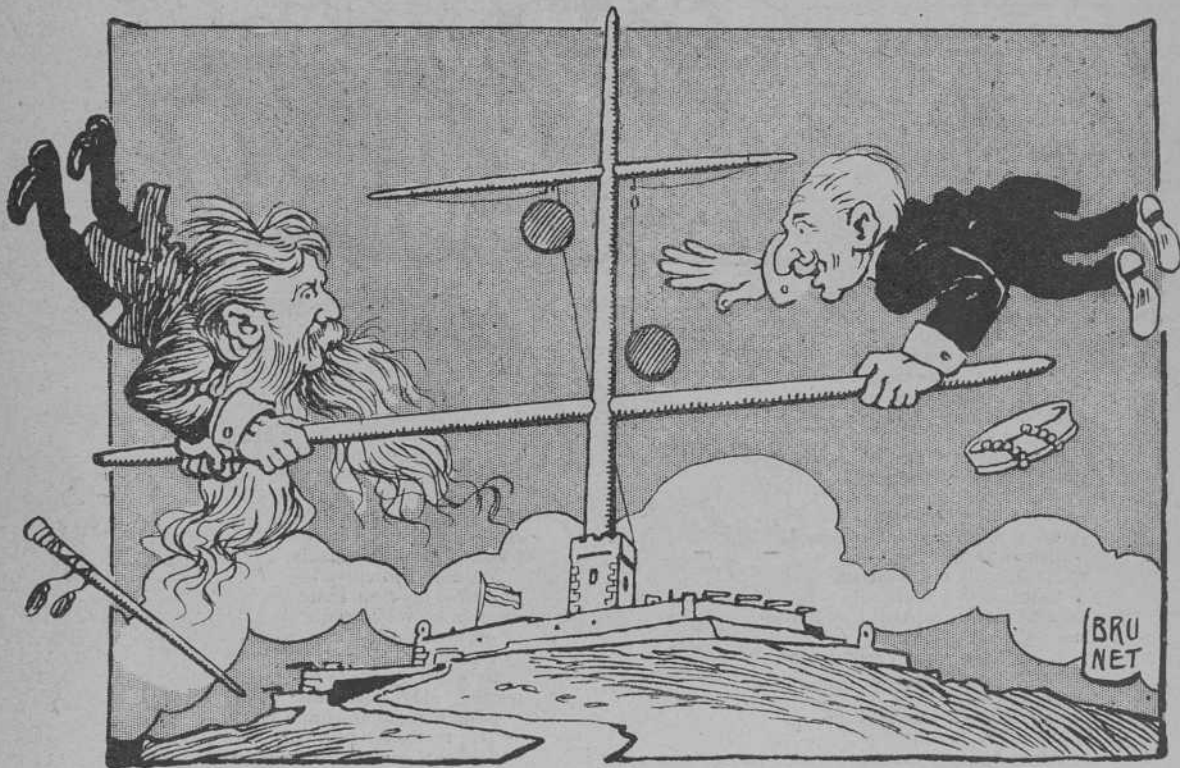
A LO INSERTAT EN L' ULTIM NUMERO

- 1.ª XARADA.—*A-de-la.*
- 2.ª MUDANSA.—*Veig—Vaig.*
- 3.ª TRENCA-CLOSCAS.—*Venus—Salón.*
- 4.ª COPA NUMÉRICA.—*Cortinas.*
- 5.ª CONVERSA.—*Mahó—Ramón.*
- 6.ª GEROGLÍFICH.—*Per igualadins, Igualada.*

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

LA ENSARRONADA DEL CASTELL

Per no mirarse més bé las cosas
y entussiasmarse sense rahó,

gran Boladeras ¡vaya una planxa!
¡vaya una planxa, senyor baró!

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Obra nova * Ja ha sortit * Obra nova

SOTA LA PARRA

PER

✂ C. GUMA ✂

Un tomet de 32 planas, imprés á dugas tintas,

Preu 2 rals

SE VEN PER TOT ARREU

TRATADO Y RECETAS DE POSTRES

que tienen por base

EL HUEVO Y LA LECHE

Un tomo en 8°. Ptas. 2

REMEYS CASULANS

PER

M. Romeu Guimerá

Preu 1 pesseta

Los dos pilletes

POR **PIERRE DECOURCELLE**
NOVELA BASADA EN EL DRAMA DE SU MISMO TÍTULO
Dos tomos en 8°, Ptas. 4

MANUAL DE MEDICINA, DE HIGIENE, DE CIRUGÍA Y DE FARMACIA DOMÉSTICA

POR EL DOCTOR

DEHAUT

OBRA AL ALCANCE DE TODOS

ENSEÑANDO

*Lo que debe evitarse para conservar la salud.
Lo que debe hacerse para curar las enfermedades crónicas.
Los medios de remediar los accidentes más comunes.
La composición y propiedades de remedios usuales.*

Un tomo en 8°, Ptas. 2

ARTE DE HABLAR BIEN FRANCÉS

En ocho días y sin maestro se aprende la verdadera pronunciación según las reglas de la Academia francesa

POR

J. COSTE

Ptas. 2

EL ALGARROBO

POR **J. BASSA**

— Un tomo, Ptas. 2'50 —

CIENCIAS Y PACIENCIAS

(DEL CALAIX D' UN SABI)

PER **FRA NOI** = Preu 1 pesseta

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en llibransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni Lopez, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certifiat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

LA REFORMA DE MONTJUICH

La cosa podrà ser molt admirable
y hasta molt convenient per Barcelona,
pero 'ls cent restaurants de la montanya
votan en contra.